Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 3, Petersburg 1861

MBH. 3,2328. *zeigen* so v. a. *zuweisen, zukommen lassen:* अनेन कृतकृत्यो ऽस्मि यन्मां स पुरुषेश्वरः — मृत्युं समुपदेक्ष्यति R. 3,45,18.

— नि, partic. निदिष्ट PAÑKAT. 235,21 fehlerhaft für निर्दिष्ट. — Vgl. übrigens निदेश.

— निस् 1) *hinzeigen auf:* संज्ञया शकारं निर्दिशति MṚKKH. 151,10. राजानं निर्दिश्य ÇÂK. 63,15. 75,1. 110,4. MÂLAV. 50,18. पीठमासन्नं निरदिक्षत् so v. a. *anweisen* BHATT. 15,8. — 2) *Jmd Etwas anweisen, bestimmen:* इदं दशरथाय निर्दिष्टं पायसं मया R. GORR. 1,15,18. सूर्यप्रभस्तु प्रासादः — लक्ष्मणायाः — निर्दिष्टः शार्ङ्गधन्वना HARIV. 8985. स्वकर्मफलनिर्दिष्टं ततो ज्ञात्यन्तरं गताः MÂRK. P. 15,79. — 3) *bezeichnen, angeben, näher bestimmen, nennen:* इमे पञ्चैमे चत्वारो ऽसाविक इति निर्दिशेयुः PAÑKAV. BR. 10,3. निर्दिश्यापङ्क्तेये च यः M. 8,53. शक्यते या (सभा) न निर्देष्टुमेवंरूपेति MBH. 2,420. निर्दिष्टभाग TS. 2,2,4,6. निर्दिष्टफलभोक्ता M. 7,144. निर्दिष्टकारिन् MBH. 13,65. स्वयंनिर्दिष्ट ÇAT. BR. 8,6,1, 16. अनिर्दिष्ट ÇÂÑKH. ÇR. 8,15,14. KAUÇ. 51. M. 5,11. HARIV. 11136. तस्मिन्निति निर्दिष्टे VS. PRÂT. 1,134. P. 1,1,66. प्रथमानिर्दिष्टं समास उपसर्जनम् 2,43. Schol. zu 1,1,52.55. नक्षत्राणि न निर्दिशेत् MBH. 13,4992. निर्दिशस्व यथातत्त्वं यथा पृष्टा 4,1342. निर्दिष्टां कुलपतिना — पर्णशालाम् RAGH. 1,95. BHÂG. P. 1,17,37. त्वामेव निरदिक्षत् *angeben, nennen* DAÇAK. in BENF. Chr. 197,23. यथानिर्दिष्टपरिवार ÇÂK. 21,2. 102,1. DHÛRTAS. 71,1. संपादितश्च स्वामिनो मया यथानिर्दिष्ट आदेशः PRAB. 19,11. नाम्ना निर्दिष्टा सा वैश्वदेवी ÇRUT. 27. KULL. zu M. 4,88. परिगणनया निर्दिशन्तो बलाकाः *der Zahl nach bestimmen* MEGH. 22. निर्दिष्टानि दशैतानि शारीराणि महर्षिणा SUÇR. 1,9,11. 10,9. 14,14. धर्मस्यः कारणैरेतैर्हीनं तमपि निर्दिशेत् *den erkläre er gleichfalls für unterlegen* M. 8, 57. (तानि) स्पर्शे मिथ्यानि निर्दिशेत् *ansehen als, annehmen als* 5,133. 3, 199. VET. 16,16. — 4) *verkünden, ankündigen, voraussagen:* मानुषान्मृत्युरेतेषां निर्दिष्टो ब्रह्मणा पुरा MBH. 3,12211. शाखाभङ्गे ऽकस्माद्धतानां निर्दिशेद्रणोद्योगम् VARÂH. BṚH. S. 45,25. — 5) *von Etwas* (acc.) *auf Etwas* (dat.) *aussagen, von Etwas aussagen, dass es Etwas bewirken werde:* (दैत्यः समागतः) पश्चात्कर्षकसेवकवोज्जनाशाय निर्दिष्टः VARÂH. BṚH. S. 5,34. (उल्का) नक्षत्रयन्हयाते तद्भक्तीनां क्षयाय निर्दिष्टा 32,17. — 6) *Jmd Etwas anrathen,* mit dopp. acc.: य आदावेव भूपतिम् । युद्धोद्यमं स्वभृत्यागं निर्दिशति HIT. III,39. — Vgl. निर्देश, निर्देश्य. — desid. निर्दिदिक्षति *angeben —, näher bestimmen wollen* ÇAÑK. zu BṚH. ÂR. UP. p. 152.

— अभिनिस् 1) *bezeichnen:* पशूनभि निर्दिशति TS. 2,2,2,4. *hindeuten auf:* किं चार्थमभिनिर्दिश्य दुःखितो वाक्यमब्रवीत् R. 3,63,15. — 2) *bezeichnen als, erklären für, nennen:* तान् — व्रात्यानित्यभिनिर्दिशेत् M. 10,20. — 3) *festsetzen, einsetzen; bestimmmen:* पूर्वमेव भगवता ब्रह्मणा — धर्मसंरक्षणार्थमाश्रमाश्चत्वारो ऽभिनिर्दिष्टाः MBH. 12,6991. सार्पे विशाखाश्रवणभरण्यश्चण्डालज्ञातेरभिनिर्दिशन्ति VARÂH. BṚH. S. 97,10.

— प्रतिनिस् *zurückweisen:* तदिति प्रकृतं युक्तवद्भावलक्षणं प्रतिनिर्दिश्यते KÂÇ. zu P. 1,2,53. उद्दिष्टप्रतिनिर्दिष्ट Schol. zu KÂTJ. ÇR. 106, 21. 107,4.

— विनिस् 1) *überweisen* BHÂG. P. 6,8,8. — 2) *bezeichnen, angeben:* गजानां च परीमाणमेतद्धिनिर्दिशेत् MBH. 1,294. अल्पकार्यं विनिर्दिष्टं तस्यागमनकारणम् 3,2880. तत्तेनैव विनिर्दिशेत् BHÂG. P. 7,11,35. तत्र (देशे) शल्यमभिनिर्दिशेत् *als vorhanden annehmen, bezeichnen* SUÇR. 1, 98,17. JÂGN. 3,87. *verkünden:* प्रवृद्धिं तस्य विनिर्दिशेत् 2,111. *anzeigen* s. v. a. *ankündigen:* कष्टमेव जगतो विनिर्दिशेत् VARÂH. BṚH. S. 24,28. सर्पत्सु तरुषु — जनसंक्षयो विनिर्दिष्टः 45,30. *bezeichnen als, erklären für:* यमेवंलक्षणं विद्यात्तममित्रं विनिर्दिशेत् MBH. 12,2997. SUÇR. 1,88, 16. 136,14. VET. 25,8. — 3) *ankündigen* so v. a. *bestimmen, beschliessen:* मोक्षं तस्य विनिर्दिश MBH. 5,413. — 4) *Jmd zu Etwas* (loc.) *anweisen, mit Etwas beauftragen:* एककार्ये विनिर्दिष्टो यो बहून्यपि साधयेत् R. 5,37,32. — Vgl. विनिर्देश्य.

— परा *wegsprechen:* परामीषामसून्दिदेशं दीर्घेणायुषा समिमान्त्सृजामि AV. 12,2,55.

— परि *anzeigen, angeben:* यतिर्यो तत्समां परिदिदेश ÇAT. BR. 1,8,1, 5. *als vorhanden bezeichnen, annehmen:* तिस्रो वै गतयो राजन्परिदिष्टाः स्वकर्मभिः । मानुष्यं स्वर्गवासश्च तिर्यग्योनिश्च MBH. 3,12497.

— प्र 1) *anzeigen, bezeichnen, angeben, anweisen, kundthun; anordnen, vorschreiben:* पन्थाम् PÂR. GṚHJ. 1,5,3,1. देवास्तमेव प्रदिशन्तु मे MBH. 3,2209. fgg. आचार्यानुपसेवेयं प्रदिष्टान्भवता R. GORR. 1,80,2. आश्रमं त्वहमिच्छामि प्रदिष्टं कानने त्वया 3,11,11. RAGH. 5,63. BHATT. 4,5. तस्माद्रक्ष्यं त्वमपरम् — प्रदिशस्व मे MBH. 1,1351. प्रदिशध्वं यथान्यायं केन हंसाः पताम्यहम् 8,1904. प्रदिशन्ति तु भूतानि सर्वत्र तु यथेप्सितम् HARIV. 8876. त्रुतैश्छिक्कैरम्भः प्रदिष्टम् VARÂH. BṚH. S. 28,14. 53,52.106. प्रदिष्टकाला RAGH. 2,39. वेदेषु यज्ञेषु तपःसु चैव दानेषु यत्पुण्यफलं प्रदिष्टम् BHAG. 8, 28. — प्र सूनृता दिशमान ऋतेन ṚV. 3,31,21. प्र तव्यसो नमउक्तिं तुरस्याहं पूष्ण उत वायोरदिक्षि 5,43,9. दिशः सूर्यो न मिनाति प्रदिष्टाः 3,30,12. कर्म प्रदिश्य ÇAT. BR. 9,4,4,17. ÇÂÑKH. ÇR. 6,1,40. 14, 1, 2. सायं प्रातश्च विप्राणां प्रदिष्टमभिवादनम् MBH. 12,7050. मत्प्रदिष्टेन कर्मणा HARIV. 3259. दाहं दशवदनः प्रदिदेश वानरस्य BHATT. 9,137. — 2) *Jmd anweisen, auffordern, antreiben:* (मया) प्रदिश्यमानेन तया गच्छेति बहुशः R. 3,66,9. — 3) *zuweisen, zutheilen, zukommen lassen* M. 8,265. इदं दिव्यं (अस्त्रं) प्रदिशामि ते MBH. 3,1700. वरं तेषां प्रदिष्टवान् 5065. R. 1,14,13. त्वमुत्तरायै प्रदिशस्व माम् MBH. 4,305. किं तुष्टाः प्रदिशन्ति 13,3201. BHÂG. P. 4,14,22. चक्षुर्दिव्यं सविज्ञानं प्रदिशामि च ते HARIV. 1008. कदा सुमनसः कन्या द्विजातीनां फलानि च । प्रदिशन्त्यः पुरीं हृष्टाः करिष्यन्ति प्रदक्षिणम् ॥ R. 2,43,14. (वसिष्ठेन) आसनं तस्य विधिवत्प्रदिष्टम् R. GORR. 1,53,2. (रामः) प्रदिष्टो रक्षसां भागः 2,42,5. 5,6, 8. RAGH. 7,32. 11,9. MEGH. 112. ṚT. 4,18. KATHÂS. 24,129. प्रदिश्यत्यभयं ते (प्रदिशति würde gegen das Metrum verstossen) MBH. 1,6472. — caus. *Jmd auffordern, antreiben:* तया प्रदेशितो राजा ब्राह्मणान् — प्रास्थापयत् MBH. 3,2727. R. 3,66,7.24 (wo सीतया zu lesen ist). — intens. *aufmuntern:* उत्तरो धुरो वहति प्रदेदिशत् ṚV. 10,102, 10. — Vgl. प्रदेश u. s. w.

— अभिप्र caus. *auffordern, antreiben* R. GORR. 2,32,6.

— संप्र 1) *hinweisen zu* MBH. 5,7208. — 2) *anzeigen, bezeichnen, angeben:* दैवज्ञसंप्रदिष्टे काले VARÂH. BṚH. S. 59,15. *mit Bestimmtheit angeben, nachweisen:* यस्मिन्देशे स्निग्धनिश्छिद्रपत्त्राः संदृश्यन्ते वृक्षगुल्मलताश्च तस्मिन्वृष्टिः शोभना संप्रदिष्टा 28,14. *bezeichnen als,* pass. *bekannt sein als:* नवाक्षरा बृहती संप्रदिष्टा MBH. 3,10666. — 3) *Jmd anweisen, unterweisen* BHÂG. P. 2,9,37.

— प्रति caus. *zeigen, anweisen:* भुजगगतिप्रतिदेशितात्मकृत्य MBH.

Institute of Indology & Tamil Studies, Cologne University, Germany 9.2.2007